

tot de meest agressieve 1) behandeling, waarvoor juist de eerste Amerikaansche, Engelsche, Duitsche, enz. gynaecologen, na een ondervinding, verkregen uit *honderden* gevallen, waarschuwen, dan mag minstens worden geëischt, dat zijn patiënten behoorlijk zijn onderzocht, en daartoe behoort noodzakelijk bloed- en bacteriologisch-onderzoek (dit laatste zoowel van de scheede als ook van het bloed).

Wat LUMENTUT voorts bedoelt met den „doodsklok, welke geluid heeft voor de haemolytische streptocokken, dank zij de vloeistof van CARREL—DAKIN” in verband met puerperale sepsis, is mij niet duidelijk. Het moet hem toch bekend zijn, dat bij streptocokken-besmetting het gevaar zit in het bloed en dat wij dus bij kraamkoorts ten gevolge hiervan, aan *open* wondbehandeling niets meer hebben.

Zwolle, 6 Mei 1921.

J. W. TJEENK WILLINK.

Redactie.

Het debat over dit onderwerp is thans gesloten.

EEN MOEILIJK GEVAL VOOR DE DIAGNOSE.

WIEGERSMA vraagt, naar aanleiding van zijn casuïstische mededeeling „Een moeilijk geval voor de diagnose”, eenige opheldering.

De ziekte van zijn patiënt eindigde met een absces in de rechter lies, onder het ligament van POUPART. Na opening van dit absces ontlastte zich dunne stinkende etter, en ontsnapten zeer foetide gassen. Daarna kwamen 3 ascariden uit de wond te voorschijn; later nog meer.

Zou het niet waarschijnlijk geweest zijn, dat zich hier een darmfistel gevormd heeft? Hiervoor zou aansprakelijk gesteld kunnen worden het inklemmen van een gedeelte van den darmwand (breuk van LITTRÉ) in een dijbreukpoort, met opvolgend afsterven hiervan, of een dijbreuk, met als inhoud de appendix, die in ontsteking is overgegaan. In beide gevallen kan doorbraak ontstaan zijn, waarna zich een fistel gevormd heeft. De foetide gassen zullen waarschijnlijk darmgassen geweest zijn en de etter zal rijk aan colibacillen geweest zijn. Verdere chirurgische behandeling lijkt mij in dit geval niet uitgesloten.

Hoogeveen, 4 Mei 1921.

P. M. DE PLANQUE.

EEN DETAIL OP DE DOKTERSCHILDRIJEN VAN JAN STEEN.

In het stukje van VAN GILS in het laatste *Tijdschrift*-nummer trof mij de verklaring van „het komfoor met vuur”. Juist op de bij dit artikeltje afgedrukte foto, waarop men ziet, hoe de urine den geneesheer wordt aangeboden, kan men dunkt mij zien, dat het vuurtje niet bedoeld is om er een kookproef op te verrichten. In de premieuitgaaf der Vereeniging tot Bevordering van Beeldende Kunsten 1913, wordt o. a. bij een doktersbezoek van JAN STEEN geschreven: „Om vooral duidelijk te zijn heeft de schilder een amorbeeldje op de portiek geplaatst, dat met een pijl naar de minzieke wijst. Ten overvloede vertoont hij ons nog een minnekozend paar op de schilderij aan den wand en, als wilde hij versregels illustreeren zooals „de Min ghelyck ghy weet, wert by het vuyr geleecken”, symboliseert hij in het komfoor op den voorgrond het smeulend minnevuur. Zulk een komfoor, vaak ook een test, komt op nagenoeg alle bezoeken van dokters aan verliefde meisjes, door JAN STEEN geschilderd, voor”.

Is deze verklaring niet aannemelijker?

Delft, 7 Mei.

A. VERHOEFF.

1) LUMENTUT's slot luidde letterlijk: „Laten wij hopen, dat onze veldtocht in den strijd tegen de puerperale sepsis niet besluiteloos en verward is, doch vastberaden, beleidvol, en toch toch zoo agressief en radicaal mogelijk”.